

Preguntes sense resposta

Narrativa

Jo, un altre
Imre Kertész

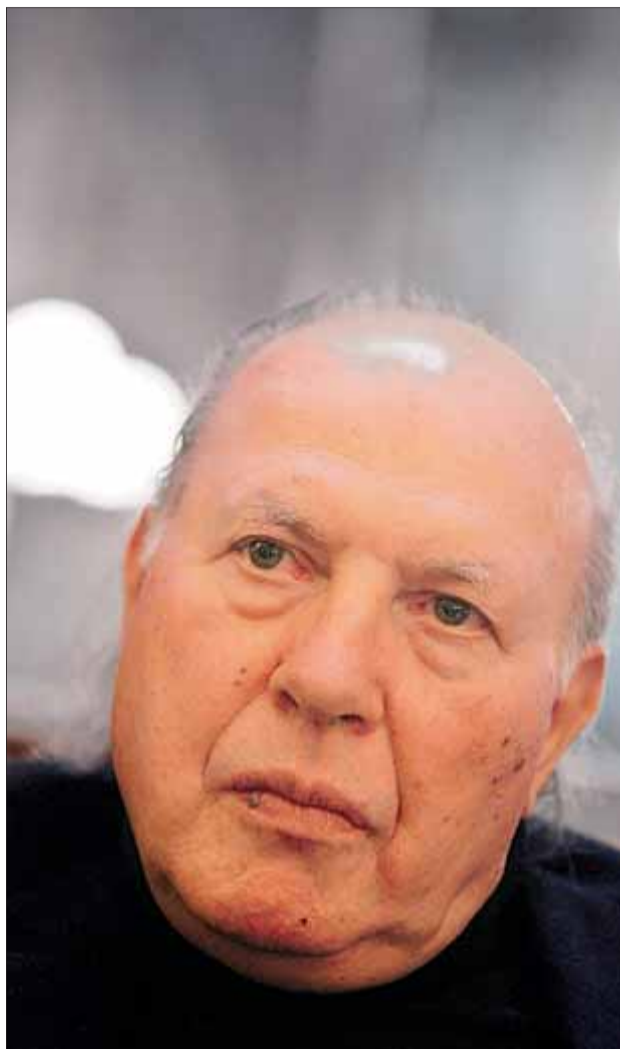
Traducció d'Eloi Castelló
Quaderns Crema. Barcelona, 2006

Joan Agut

Nascut l'any 1929 a Budapest, Imre Kertész va ser deportat el 1944 a Auschwitz i a Buchenwald. Al finalitzar la Segona Guerra Mundial va tornar a Hongria on en l'atmosfera enraïda de la dictadura comunista va treballar com a periodista i traductor. A partir de la caiguda del Mur de Berlín i l'esfondrament del Pacte de Varsòvia, Kertész apareix com una sòlida figura de les lletres centre-europees al costat de noms com ara W.G. Sebald i Sándor Márai. Imre Kertész té una obra relativament extensa, de la qual coneixem, gràcies a Quaderns Crema, *Sense destí*, *Fiasco* i *Kaddish pel fill no nascut*. La seva producció literària li ha valgut diversos premis, la culminació dels quals va arribar amb el premi Nobel de literatura del 2002. *Jo, un altre* va ser publicada originalment el 1990.

Jo, un altre no és pròpiament una novel·la ni un llibre d'assaig, tot i que hi destaquen aspectes narratius i períodes de reflexió. És una obra feta a partir de l'observació de la realitat i de la memòria.

Kertész copsa el món que l'envolta amb una mirada crítica i es formula una sèrie de preguntes, les quals resten sense resposta. L'experiència viscuda als camps d'extermini nazis també constitueixen una font inesgotable de reflexions profundes. Perquè Kertész furga en les capes interiors

El narrador hongarès Imre Kertész. FRANÇOIS GUILLLOT - STF

de l'ànima humana, sense oblidar mai la història del seu segle. L'autor aborda un altre camp de reflexió molt extens quan es pregunta sobre la seva identitat com a home, com a hongarès i com a jueu.

"No hi ha cap dubte que seria preferible que el món real [...] no s'hagués creat mai. És evident que el més convenient per a la humanitat seria que s'extingís i es dissolgués en l'infinít", "Són escassíssims els cristians fins i tot entre els cristians", "L'ànima creu en alguna cosa que la meua raó es veu obligada a negar" i "Els records són com gos-

sos abandonats, errants, ens encerclen, ens esguarden, panteixen, udolen aixecant el morro a la lluna; els voldries fer fora, però no se'n van, et llepen la mà amb avidesa i si t'hi gires d'esquena et mosseguen", són algunes de les frases escollides a l'atzar que donen una visió general de les qüestions que Imre Kertész planteja en el seu curt però densíssim llibre. *Jo, un altre* és una obra profunda, interessant i variada, que posa de manifest la vàlua d'un premi Nobel que recomano fervorosament. La traducció d'Eloi Castelló és perfecta.

Els primers anys d'Estellés

Narrativa

Quan deixàvem de ser infants

Gemma Pasqual
Barcanova. Barcelona, 2005

Anna Tomàs

El gènere biogràfic acostuma a ser, per desgràcia, de difícil digestió. És per això que Gemma Pasqual ha optat per narrar la infància de Vicent Andrés Estellés (1924-1993) en forma de novel·la. A partir de les memòries del poeta valencià i dels volums biogràfics que li han dedicat diversos estudiosos, l'autora construeix una història lírica i intimista que ens apropa als primers anys de qui va ser el principal renovador de la poesia valenciana contemporània.

El relat s'articula a partir de *flashbacks*. Un amic fictici d'Estellés s'assabenta de la mort del poeta i, pres per la melangia i el dolor de la notícia, rememora les vivències més entranyables de la seva infància plegats al poble de Burjassot. Els records dels dies d'escola, de les tardes pels camps collint insectes i d'unes sempre improvisades representacions de teatre s'alternen amb capítols marcats per la crueltat de la Guerra Civil. Ens dibuixa Estellés com un nen solitari i aplicat que ja de ben petit escrivia versos i obres de teatre.

Escrita amb sensibilitat i una prosa treballada, *Quan deixàvem de ser infants* és, per damunt de tot, un homenatge que compta amb el mèrit d'allunyar la figura de Vicent Andrés Estellés dels àmbits acadèmics i retornar-la al poble, aquell món del qual ell era la veu: "Potser et maten o potser se'n riguen, potser et delaten; tot això són banalitats. Allò que val és la consciència de no ser res si no s'és poble".

El pintor i poeta Ràfols-Casamada i J.F. Yvars. JORDI PLAY

Escriure la pintura

Assaig

Visió i signe. La pintura de Ràfols-Casamada

J.F. Yvars
Edicions 62. Barcelona, 2006

Xulio Ricardo Trigo

Quan l'assaig es mou entre les agitades aigües de les arts plàstiques, un dels aspectes més delicats és la condició elusiva que hi ha al darrere de tota obra artística. Els punts de fuga, que semblen més adients a gèneres com la poesia, s'han de sotmetre a les necessitats de clarividència que reclama l'exercici de la crítica d'art. Però res seria més inadequat que magnificar conceptes com ara *veritat* i *realisme*. L'assaig respon generosament, en aquest cas, a l'influx de la metàfora, de l'erudició entesa com a impuls que només pot derivar en una llei irreal del discurs creatiu. Recordem aquella idea de Walter Benjamin que instituïa com una tasca principal de l'obra d'art "la de provocar una recerca".

Aquestes circumstàncies fan tan difícil convertir en discurs literari l'anàlisi artístic que són ben escas-

sos en cada generació els assagistes capaços de portar-lo a terme. Una de les excepcions amb què ens premia la literatura és l'obra de maduresa de J.F. Yvars. Fidel en cos i ànima a una existència intel·lectual dedicada als estudis estètics, l'escriptor ha reeditat recentment assajos tan importants per al gènere com ara els inclosos a *Modos de persuasión* i *L'espai intermedi*, però tota la saviesa desenvolupada sembla concentrar-se en el llibre que avui comentem: *Visió i signe. La pintura de Ràfols-Casamada*.

La posició central del pintor català dins l'abstracció contemporània és vista per Yvars des del punt de partença, amb el triomf sobre "una tradició incòmoda" i l'avanç, lent però constant, cap a una idea de l'obra que pregona la comprensió física de la realitat a través dels sentits.

Sempre a la llum de la inseparable poesia de Ràfols-Casamada, Yvars completa la seva visió amb necessàries cronologies i bibliografies, i assoleix una de les anàlisis biogràfico-artístiques més destacades de la crítica actual. Prescindir-ne ben cert que seria un impuls de bojos o inconscients.

No es poden servir dos senyors alhora

Poesia

Elegies del final conegut

Teresa Colom
Abadía Editors. Girona, 2005

Xènia Dyakonova

La barreja entre la poesia i la filosofia és summament temptadora, tant per als poetes com per als filòsofs mo-

derns. Un argument a favor d'aquest experiment seria l'existència d'autors com ara Plató i Derrida, i un argument en contra són uns versos famosos de Pessoa. Em refereixo a aquells que diuen que per veure els arbres, els núvols i les muntanyes no n'hi ha prou no estant cec, sinó que és necessari no tenir cap filosofia. Continua sent una qüestió oberta i discutida si la vocació filosòfica i la poètica es contradueixen.

Al meu parer sí, perquè el filòsof sempre està més sol que el poeta, més allunyat de la vida social i més introvertit per naturalesa, cosa que deixa una empremta ostensible en la seva obra i la seva activitat, tan diferent del guspireig mundà i des preocupat de la poesia.

En els poemes de Teresa Colom, precisament, es troba el punt d'intersecció conflictiva entre la reflexió conceptual i la música del llen-

guatge. Aquesta darrera hi surt perdent, aclaparada pel pes d'unes idees sovint encertades, però expressades en moltes ocasions de manera excessivament feixuga. El títol del poemari insinua, per una banda, una entonació arcaïtzant, el llarg alè elegíac, i per l'altra, la presència tàcita de la mort al darrere de cada paraula. Tots dos elements constitueixen els trets distintius del llibre, però alhora cada frase és un

camp de batalla entre la ment racional i la il·luminaació espontània.

Desgraciadament, la ment gairebé sempre resulta vencedora. Les consideracions i les preguntes retòriques sobre la vida, la mort, l'amor i altres temes inesgotables sovint hi apareixen mancades de gràcia verbal. A l'obra de Colom li falta la irracionalitat, la frescor i la ingenuïtat del llenguatge poètic. Els seus poemes, pel fet

de plasmar moltes idees i poques sensacions, pequen de massa cerebrals i corren el risc de no arribar més enllà de l'epidermis del lector. El jo líric de Colom em fa pensar en uns versos de Zagajewski: "Aquell que ha tocat filosofia està perdut/i no el salvarà un poema". Quan l'autora es deixa portar per la intuïció i passa per alt la filosofia, però, aconsegueix versos magnífics: "No hi ha flors equivocades".